

TYT

GELMİŞ GEÇMİŞ
TÜM SINAVLARA YÖNELİK

Prof. DİL BİLGİSİ

Soru Bankası

PROF. SERİSİ 1. KİTAP
TAYFUN USLU

O'dan
REKOR

★★★★★
SEVİYE 5

★★★★
SEVİYE 4

★★★
SEVİYE 3

★★
SEVİYE 2

★
SEVİYE 1

“bilgi evrenseldir”

EVRENSEL
İLETİŞİM
YAYINLARI

tayfunhocan

Tayfun Hocan

Bu kitabın her hakkı
EVRENSEL İLETİŞİM LTD. ŞTİ.'e aittir.

Hangi amaçla olursa olsun, bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

Prof DİL BİLGİSİ

Soru Bankası

**EVRENSEL
İLETİŞİM
YAYINLARI**

Zübeyde Hanım Mahallesi
655. Cadde No: 15/A
Altındağ / ANKARA
Tel: (0312) 384 65 00
Faks: (0312) 384 61 00
evrensel@evrenseliletisim.com.tr
www.evrenseliletisim.com.tr

Genel Yayın Yönetmeni
ENGİN KARAPINAR

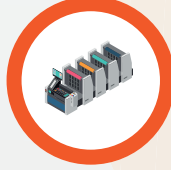
Yazar
TAYFUN USLU

Editör - Redaktör
SİNAN AYDIN

Dizgi-Tasarım
HACİ AYDIN

Baskı
KORZA BASIM

ISBN
978-625-7153-44-7

Copyright ©
Evrensel İletişim Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.

evrensel Dijital.com

www.evrenseliletisim.com.tr

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

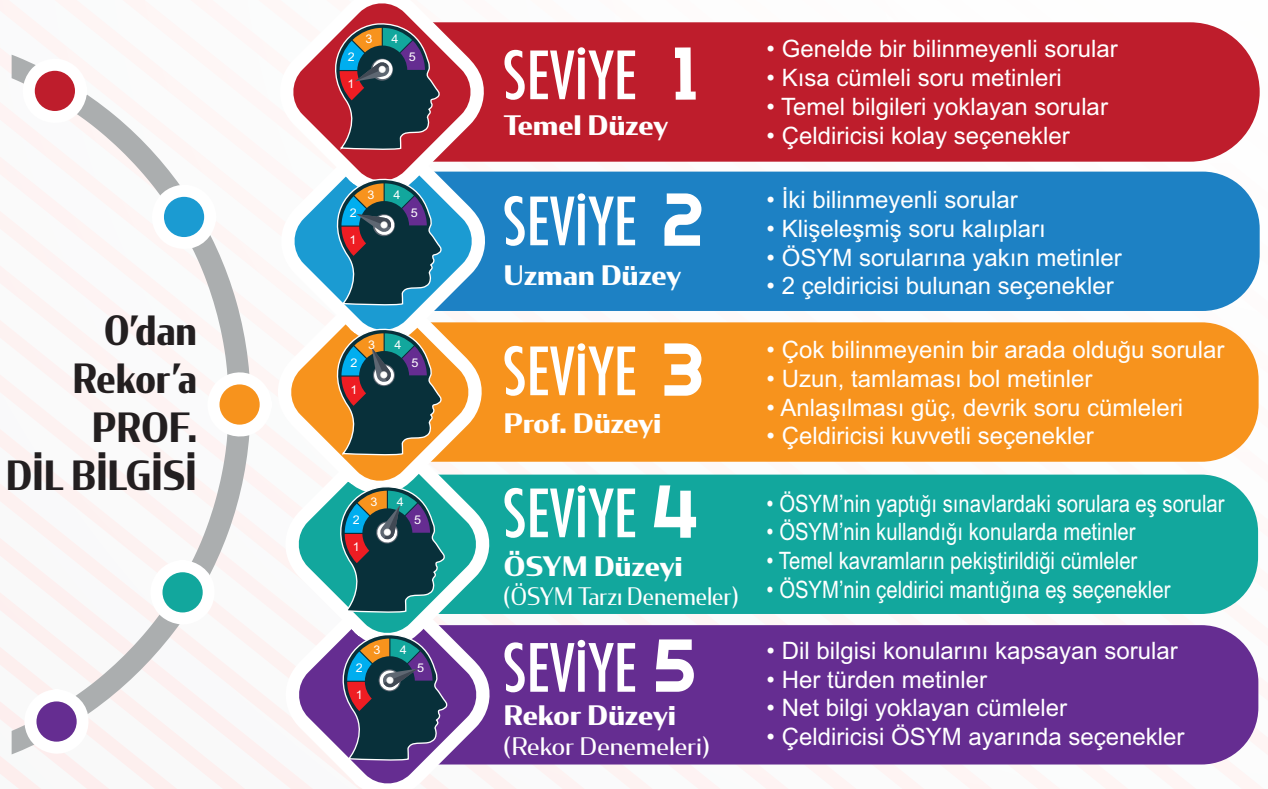
Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

KİTABIMIZI TANIYALIM

- ✓ Dil bilgisi; ÖSYM'nin gelmiş geçmiş tüm sınavlarında vazgeçemediği bölümdür.
- ✓ Dil bilgisinin tüm konularının birbiriyle bağlantılı bir bütün olması, ÖSYM'nin istediği zaman en eleyici sorularını dil bilgisinden oluşturabilmesine olanak sağlamıştır.
- ✓ Bu nedenle derinliği (özellikleri) fazla olan dil bilgisi konularının en sıg seviyeden en derin seviyelere kadar yavaş yavaş seviye artırılarak çalışılması gerekir. Bunun için de öğrencinin doğru kaynakla profesyonel bir şekilde konulara yaklaşması gerekmektedir.
- ✓ Bu kitap bu gerçeğe dayanarak bilimsel veriler ışığında seviye seviye oluşturulmuştur.
- ✓ Konuların bilgi kapsamını seviye seviye arttırdığım bu soru kitabında ayrıca sen Değerli Okuyucu- ma her seviye başında ve bazı sorularda rehberlik ederek kitap boyunca seni yönlendiriyorum.
- ✓ Sınav hazırlığını akademik yaklaşımlarla ele alan **Prof. Serisi** kitaplarımdan 1.si olan PROF. DİL BİLGİSİ kitabımda:
  - *seviyeler,*
  - *rehberlikler,*
  - *rekorlar*olarak 3 ana bölüm vardır.

Seviyeler, 5 bölümde ele alındı. Bunlar:

İÇİNDEKİLER

Kitabımızı Tanıyalım	5
Sunuş	7

SES BİLGİSİ

Seviye 1	8
Seviye 1 Test	11
Seviye 2 Bölüm 1	14
Seviye 2 Test	15
Seviye 2 Bölüm 2	19
Seviye 2 Test	20
Seviye 3	26
Seviye 3 Test	27
Seviye 4	30
Seviye 4 Test	31

YAPI BİLGİSİ

Seviye 1	33
Seviye 1 Test -1	34
Seviye 1 Test -2	36
Seviye 2	38
Seviye 2 Test - 1	39
Seviye 2 Test - 2	41
Seviye 2 Test - 3	43
Seviye 2 Test - 4	45
Seviye 3	47
Seviye 3 Test - 1	48
Seviye 3 Test - 2	50
Seviye 3 Test - 3	52
Seviye 4	54
Seviye 4 Test	55

SÖZCÜK TÜRLERİ VE GÖREVLERİ

İsim (Ad)

Seviye 1	57
Seviye 1 Test	58
Seviye 2	60
Seviye 2 Test	61
Seviye 3	63
Seviye 3 Test	64
Seviye 4	66
Seviye 4 Test	67

Sıfat (Ön Ad)

Seviye 1	69
Seviye 1 Test	70
Seviye 2	72
Seviye 2 Test	73
Seviye 3	75
Seviye 3 Test	76
Seviye 4	78
Seviye 4 Test	79

Zarf (Belirteç)

Seviye 1	81
Seviye 1 Test	82
Seviye 2	84

Seviye 2 Test	85
Seviye 3	87
Seviye 3 Test	88
Seviye 4	90
Seviye 4 Test	91

Zamir (Adıl)

Seviye 1	93
Seviye 1 Test	94
Seviye 2	96
Seviye 2 Test	97
Seviye 3	99
Seviye 3 Test	100
Seviye 4	102
Seviye 4 Test	103

Edat - Bağlaç - Ünlem

Seviye 1	105
Seviye 1 Test	106
Seviye 2	108
Seviye 2 Test	109
Seviye 3	111
Seviye 3 Test	112
Seviye 4	114
Seviye 4 Test	115

Eylemler (Fiiller)

Seviye 1	117
Seviye 1 Test	118
Seviye 2	120
Seviye 2 Test	122
Seviye 3	126
Seviye 3 Test	127
Seviye 4	129
Seviye 4 Test	130

Filde Çatı

Seviye 1	132
Seviye 1 Test	134
Seviye 2	136
Seviye 2 Test	137
Seviye 3	139
Seviye 3 Test	140
Seviye 4	142
Seviye 4 Test	143

Ek Fiil (Ek Eylem)

Seviye 1	145
Seviye 1 Test	146
Seviye 2	148
Seviye 2 Test	149
Seviye 3	151
Seviye 3 Test	152
Seviye 4	154
Seviye 4 Test	155

Eylemsiler (Fiilimsiler)

Seviye 1	157
Seviye 1 Test	158
Seviye 2	160

Seviye 2 Test	161
Seviye 3	163
Seviye 3 Test	164
Seviye 4	166
Seviye 4 Test	167

CÜMLENİN ÖGELERİ

Seviye 1	169
Seviye 1 Test	171
Seviye 2	173
Seviye 2 Test	174
Seviye 3	176
Seviye 3 Test	177
Seviye 4	179
Seviye 4 Test	180

CÜMLE TÜRLERİ

Seviye 1	182
Seviye 1 Test	183
Seviye 2	185
Seviye 2 Test	187
Seviye 3	189
Seviye 3 Test	190
Seviye 4	192
Seviye 4 Test	193

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Seviye 1	195
Seviye 1 Test	196
Seviye 2	198
Seviye 2 Test	199
Seviye 3	201
Seviye 3 Test	202
Seviye 4	204
Seviye 4 Test	205

YAZIM KURALLARI

Seviye 1	207
Seviye 1 Test	209
Seviye 2	211
Seviye 2 Test	212
Seviye 3	214
Seviye 3 Test	215
Seviye 4	218
Seviye 4 Test	219

REKOR DENEMELERİ

Seviye 5 Rekor Denemesi 1	222
Seviye 5 Rekor Denemesi 2	225
Seviye 5 Rekor Denemesi 3	228
Seviye 5 Rekor Denemesi 4	230

Sıfırdan başlayıp dil bilgisinde REKOR'a koş...

Dil bilgisinin konularını kavramakta zorlanıyor olabilirsin. Kolay öğreniyor ama birkaç gün içinde tekrar öğrendiklerini unutuyor da olabilirsin. Konuyu çalıştıktan sonra testler çözüp doğrular çıkartıyor fakat kısa süre sonra tekrar dil bilgisi sorularında zorlanıyor olabilirsin. O zaman, sınavlarda **dil bilgisi sana her an ayak bağı olabilir**. Dil bilgisi soruları sessiz sedasız senden netler ve hayaller götürülebilir.

Dil bilgisi konusunu neredeyse ilkokul 3. sınıftan itibaren her eğitim kademesinde görmekteyiz. Hatta defalarca aynı konunun anlatıldığına şahit oluruz. İnternette dahi hangi videoyu açsanız hemen bildiğiniz konular dizilir önünüze ancak test çözerken bu anlatılanlar nedense fazla işe yaramaz. Anlatılanları testlerde bulamayız. Daha doğrusu anlatılanlar testlerde yeterli gelmez. **Temel problem: Dil bilgisine olan yaklaşımımızdır**. Dil bilgisinde soru kaçırmamak için bir konunun kavrandıktan sonra ÖSYM sınavlarında çıkabilecek tüm soru kalıplarının tek bir kitapta adım adım işlenmesi gerekmektedir. Bu, yazar açısından oldukça uğraş isteyen bir iştir. **İşte bu kitap böyle bir vizyonla ciddi emek harcanarak senin için oluşturuldu**.

Dil bilgisi kolay görünen ama en teknik konuları içinde barındıran, zor sorulmak istenirse oldukça zorlanabilecek bir konudur. Bundan ötürü sınavların yıllarca vazgeçilmez eleme sorularını oluşturmuştur. Ayrıca her dil bilgisi netinin puan olarak getirişi çok fazladır. Bunun için **önlem almazsan yapamadığın her dil bilgisi sorusu maalesef seni çok üzecektir**.

Dil bilgisinden çıkaracağın netlerin hangi türde üniversite istersen iste sana getirişi çok fazladır. Buna göre çalışmalarını değerlendir. Her geçen gün dil bilgisinin ağırlığı da artmaktadır. Sınavlardaki soru sayısı bunu göstermektedir. Bu tarz bir soru bankası yazmamın nedenlerinden biri de budur işte. Bana daha fazla detay lazım diyen için de konu anlatımlı "Dil Bilgisi Hazinesi" kitabımı adres olarak gösterebilirim.

"Dil bilgisine ayıracağım zamana başka sorular çözerim, iyi kötü dil bilgisinden net çıkarırım." diye düşünmediğin bu kitabı alıp bana ulaşmandan belli.

Bu kitapta öncelikle konuları birbiriyle ilişkilendirerek çalışmalısın (Bu konuda sana yardımcı olacağım.). Konuların birbirinden farklarını görebilecek kadar soru çözmelisin (Bu konuda da yardımcı olacağım.). Takıldığın soru tiplerinin çözümüne bakmalısın (Bu da ben de. Eee sana ne kaldı? SEVİYE SEVİYE benimle soruları takip etmek...). Bu şekilde dil bilgisini füllemeden sana avantaj sağlayacak ve yüz binleri geride bırakacaksın (Bu da sen de). **Anlaştıysak başlayabiliriz**.

Başlamadan

Dil bilgisi soruları sınavlarda insanı çıldırtan konuların başında gelir. Biz öğretmenler bunu yıllarca öğrenciden duyarız. Çalışsınız, kavrsınız, test çözersiniz ve tam oldu bu iş derken "Haydaa!" bir denemede gözden kaçan sıfat-fiil, ismin hâl eki ya da özne gibi ayrıntıların hâlâ tam oturmadığını ve dil bilgisi dersini zaten hiçbir zaman tam olarak yapamadığınızı söyler, Türkçe bildiğinizden bile şüphelenirsiniz. 😊 "En iyisi mi ben dil bilgisine hiç dokunmayayım, biraz paragraf çözeyim, bir soru bankası çözssem tamamdır." diyerek dil bilgisini belirsiz gelecek zamana ötelersiniz :) (Böyle bir zaman var mıydı yaa? Deme! Yok tabii :)

"Lafı uzatma hocam. Bana çözüm yollarını anlat. Bu yıl kurtulayım tüm bunlardan. Hadiii!" diyen bazı sabırsızları duyuyorum. Haklısınız. Başlayalım benim de işim, gücüm var. 😊

SES BİLGİSİ

Her konunun başında sana bu bölümden rehberlik edeceğim. Sanki seninle özel ders yapar gibi senin yanında olacağım. Her test başında sanki yanındaymışım gibi çözeceğin teste nelere dikkat etmen gerektiğini sana söyleyeceğim. Hatta soruların aralarında bile “Dikkat” diyerek sana ufak yöntem ve teknikler göstereceğim. Açıkçası seni tanıyorum, hem de çok iyi. Yıllardır seni bekliyordum. Ee, haydi o zaman fazla uzatmadan konumuz gelsin.

SES BİLGİSİ

- Sınavda dil bilgisinden soru kaçırmak istemiyorsan bu işi temelden öğrenmelisin. İlk konumuzu da ona göre seçtim: Dil bilgisinin temeli olan “Ses Bilgisi” konusu.
- Şimdi temel konumuzdan işi sıkı tutup sanki bir sporcu gibi SEVİYE SEVİYE temponu arttırarak netlerini çoğaltmalısın. Dil bilgisinde bir konu çoğunlukla diğer konularla bağlantılıdır. **Bunu aklından çıkarma.** Konuları birbirinden bağımsız olarak düşünme. “Bu konudan 1 soru geliyormuş bu konuyu geçeyim.” sakın deme! Örneğin ünlü ve ünsüzle ilgili kuralları bilmeyen yazım yanlışlığı konusundan da soru kaçırabilir. O zaman bir konuyu öğrenirken başka bir konu için de çalışmış oluyorsun.
- Testlere başlamadan aynı bir sporcu gibi ısınacağız biraz.
- Her seviye başında sana gösterdiklerimle seni testlere hazır hâle getireceğim.

Ünlülerin Sınıflandırılması Tablosu

ÜNLÜLER TABLOSU		Dudakların Durumuna Göre			
		DÜZ		YUVARLAK	
		Ağız Boşluğunun Durumuna Göre			
		GENİŞ	DAR	GENİŞ	DAR
Dilin Durumuna Göre	KALIN	a	ı	o	u
	İNCE	e	i	ö	ü

- Bu tabloyu bilmiyorsan. Yemeklerden sonra :) x5 kez kendi kendine sorarak tekrar et :)
- Bu tabloyu mutlaka kendin doldurmaya çalış.
- Dudağımız harfi söylerken düz ya da yuvarlak olur. Sesleri seslendirirken dudağımız düz olursa “düz”, yuvarlak olursa “yuvarlak” ünlüdür. Bu kadar basit.

Bunları bir dolduralım!

Düz ünlüler nelerdir?

.....

- Mantık basit. Bu sefer de ağzın açıklığına göre bakalım.

Geniş ünlüler nelerdir?

.....

Yuvarlak ünlüler nelerdir?

.....

Peki, dar ünlüler neler?

.....

Çok güzel. Devam edelim.

Kalın ünlüler neler? (Bu ünlüleri gırtlaktan seslendirdiğimiz için sesler kalın çıkıyor.)

.....

İnce ünlüler nelerdir? (Bunların da birisi hariç harflerin üstünde noktalar var.)

.....

ÜNSÜZLER TABLOSU		Ses Yolunun Durumuna Göre							
		SÜREKSİZ				SÜREKLİ			
Ses Tellerinin Durumuna Göre	SERT	p	ç	t	k	f	s	ş	h
	YUMUŞAK	b	c	d	g	m, v	j, l, n, r, z	y	ğ

- Bu tablodaki **sert ünsüzleri** mutlaka bil.
- Yine x5 kez tekrar et.
- Sürekli sert ünsüzler “şşşşşşşş” gibi devamlı şekilde seslendirilerek çıkardığımız seslerdir. Seslerin sürekli mi, bir anda (süreksiz) mı çıktığına dikkat.

Bunları bir dolduralım!

Bu sürekli sert ünsüzler nelerdir?

.....

- Bir de süreksiz sert ünsüzleri bilmelisin. Bunlar da ağzımızdan bir anda çıkan “p” gibi ünsüzlerdir.

Süreksiz sert ünsüzler nelerdir?

.....

Bak epey yol aldık bile.

Bunları ezberlesen de olur ama anlattığım mantığa da oturtmalısın.

Kalınlık-İncelik Uyumu

(Meşhur Büyük Ünlü Uyumu)

- Niye ismi Büyük Ünlü Uyumu (BÜÜ)? Çünkü Türkçenin en yaygın, en geniş kullanımı olan kuralı da o yüzden.
- Bir sözcükte tüm ünlüler ya kalın olmalı ya da ince olmalı. Kural bu sadece.

Bunları bir dolduralım!

Kalın ünlüler nelerdir?

.....

İnce ünlüler nelerdir?

.....

- O zaman aşağıdaki sözcükleri örnekteki gibi inceler misin? Aşağıdakileri tam olarak cevaplayamazsan ünlü uyumunu öğrenip buraya geri gel.

yüksek : BÜÜ uyar şeklinde (tümü ince ses)

nisan : .....

sevgili : .....

zenginlik : .....

karakol : .....

edebiyat : .....

Türkçe olduğu hâlde büyük ünlü uyumunu bozan birkaç ek de vardır:

-yor (şimdiki zaman eki) : sevi-yor

-daş (isim türetme eki) : meslek-taş,

-ken (bağ fiil eki) : sorar-ken,

-gil (isim türetme eki) : dayım-gil,

-ki (ilgi eki, sıfat türetme eki) : akşam- ki,

-leyin (zarf türetme eki) : sabah-leyin,

-(i)mtırak (küçültme eki) : yeşil-imtırak

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

(Küçük Ünlü Uyumu)

Bu uyumu hatırlamakta çoğu öğrenci zorlanır. Oysa bunun da çok kısa bir yolu var.

Bilmen Gerekenler:

- Komşu heceleri kendi arasında incele (Büyük ünlü uyumundaki gibi hepsi kalın ya da hepsi ince şeklinde değil.).
  - Örneğin “gözlükçü”deki komşu ünlüler: “gözlük” (ilk 2 hecedeki ünlülere bak) ardından “-lükçü” (Sonraki 2 hecedeki iki komşu ünlüyü incele.)
- Yandaki tabloyu mutlaka bil. Dikkatle bak. Yukarıdan aşağıya harfleri alfabetik sıraya göre yazdım. Sağ kısımda da aynı alfabetik sıralama var ama bu kez “o, ö”yü yazmayıp yerine “a, e” seslerini yazdım. Yani “a, e, i, i”den sonra “a, e, i, i”; “o, ö, u, ü”den sonra “a, e, u, ü”. Bu kadar işte.

a	a
e	e
i	i
i	i
o	a
ö	e
u	u
ü	ü

Bunları bir dolduralım!

Düz ünlünün komşusu yine düz olmalı.

Düz ünlüler nelerdir?

.....

Geniş ünlülerin komşusu geniş olmalı ama bir şartla “o, ö” sesleri yerine “a, e” sesleri gelmeli.

Geniş ünlüler nelerdir?

.....

Örnek:

belirteç:

Bu sözcüğün ünlüleri e, i, e'dir. Şimdi komşu seslere bakalım. İlk komşular “e” ve “i”, sonra da diğer komşu olan “i” ve “e”ye. Hepsi tabloya uygun. “belirteç” KÜÜ'ya uyar.

Aşağıdaki sözcükleri sen de inceler misin?

otobüs : .....

kelepir : .....

uyumsuzlar : .....

matematik : .....

minyatür : .....

1. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde kalın ünlüye rastlanmaz?

- A) taşımacılık B) permütasyon C) evrensellik
D) merhaba E) bilgisayar

2. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde ince, düz, geniş ünlüye rastlanılmaz?

- A) dönemeç B) düzlem C) kırlangıç
D) kademe E) kenarlık

3. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde dar-yuvarlak ünlü kullanılmıştır?

- A) askerlik B) kiralık
C) korelasyon D) düşünsellik
E) kooperatif

4. Küçük ünlü uyumuna uyan bir kelimedeyse; düz ünlüden sonra düz -----, yuvarlak ünlüden sonra düz-geniş ----- veya yuvarlak-dar ----- ünlüleri bulunur.

Yukarıda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki ünlülerden hangisinin getirilmesi doğru olur?

- A) (a, e, ı, i), (u, ü), (a, e)
B) (o, ö, u, u), (a, e), (u, ü)
C) (a, e, ı, i), (o, ö), (u, ü)
D) (a, e, ı, i), (a, e), (u, ü)
E) (a, ı, o, u), (e, i), (ö, ü)

5. Aşağıdakilerin hangisinde sert ünsüz kullanılmamıştır?

- A) hesap B) patika C) kestane
D) balon E) kaçış

6. Türkçe bir kelimenin ilk hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) varsa sonraki hecelerde de kalın ünlü olmalıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu kurala uymaktadır?

- A) muhteşem B) güvenilir C) kıymetli
D) yolcular E) imkânsızlık

7. Aşağıdakilerden hangisi büyük ünlü uyumuna uymamaktadır?

- A) farkındalık B) koşucuların C) zararsız
D) tecrübeler E) motivasyon

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük ünlü uyumuna uymayan bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Hollanda'yı silip süpüren akıntılar, uzak taşra kentlerinin dalgalarını göndermişlerdi.
B) Gitmediği okullarda okumak, yürümediği sokaklarda yürümek istiyordu.
C) Farkında olmadan kırdığı tüm akrabalarını karşısına alıp konuşmalıydı.
D) Balzac bütün romanlarında kendi zamanının öyküsünü yazıyordu.
E) Roman boyunca başkahraman bir heykel gibi karşımızda duruyordu.

9. Türkçe kelimelerin ikinci hecesinde "o, ö" ünlüleri bulunmadığından küçük ünlü uyumunda yuvarlak ünlülerden sonra "o, ö" yerine düz-geniş "a, e" ünlüleri gelir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi, küçük ünlü uyumunun yukarıda verilen durumuna örnek oluşturmaktadır?

- A) televizyon B) görgü C) koruluk
D) söyleyiş E) nedensellik

10. Aşağıdakilerin hangisinde küçük ünlü uyumuna uymayan bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Bütün toplumsal sahneyi değiştiren güçleri bu kuytu sularda buluruz.
- B) Kalıtımın rolü klasik trajedilerin tümünde neredeyse kullanılmaktadır.
- C) Kitabın başından sonuna kadar tüm olayların tarihi verilmiş.
- D) Köyün yiğitleri, hele cepheden dönenler, onu görünce büyülenirlerdi sanki.
- E) Akşamları boğazdan geçerken bir başka dünyada yaşıyormuş gibi olurum.

11. I. meslektaş
II. bilgisayar
III. pazartesi
IV. gazete
V. anne

Yukarıdaki sözcüklerden hangileri aynı sebepten ötürü büyük ünlü uyumuna uymamaktadır?

- A) I ve II.   B) I ve V.   C) II ve III.
D) III ve V.   E) IV ve V.

12. I. Alıntı kelimelerde büyük ünlü uyumu aranmaz.
II. Bitişik yazılan birleşik kelimelerde büyük ünlü uyumu aranmaz.
III. "-ler çoğul eki" büyük ünlü uyumuna uymaz.
IV. "-gil, -ken, -leyin, -mtırak, yor" ekleri büyük ünlü uyumuna uymaz.
V. "-ki aitlik eki" büyük ünlü uyumuna uymaz.

Yukarıdakilerin hangisinde büyük ünlü uyumuna ait bir bilgi yanlışlığı yapılmıştır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

13. I. sonsuzluk
II. arkadaşlığımız
III. belirtilebilen
IV. noktalama

Aşağıdakilerden hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I. sözcük büyük ünlü uyumuna uymaktadır.
B) II. sözcükte süresiz sert ünsüz bir harf vardır.
C) II. sözcük hem büyük hem de küçük ünlü uyumuna uyar.
D) III. sözcükte sürekli sert ünsüz bir harf bulunmaktadır.
E) IV. sözcük küçük ünlü uyumuna uyar.

14. "-gil, -ken, -leyin, -mtırak, -yor" ekleri büyük ünlü uyumunu bozar.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde, sözcüğe eklenen ek büyük ünlü uyumunu bozmuştur?

- A) Uçak sabahleyin iner inmez yanınızda oluruz.
B) Tatile bizimle birlikte dayımgiller de gelecek.
C) Her zaman tek başıma çalışırken çok mutluyum.
D) Yeni keşfettiğimiz yeşilimtırak koyda akşamlandı.
E) Bizi görür görmez rekortmen gibi kaçıyordu.

15. Büyük ünlü uyumuna uymayan kelimelere gelen ekler, kalınlık-incelik bakımından son hecenin ünlüsüne uyar.

Bu kurala aşağıdakilerden hangisi uymamıştır?

- A) diyaloglar   B) annesi   C) şişmanlık
D) onunki   E) adaletli

16. Aşağıdakilerin hangisinde küçük ünlü uyumuna uymayan bir kelime kullanılmıştır?

- A) İkramiyeler anlaşmalı banka aracılığıyla çekilecekmiş.
 B) Yalana yakın palavralar savurmaktan kendini alamayan adam, tamamıyla masumdu.
 C) Kıpkızıl bir boya çektik odanın her duvarına usulca.
 D) Hafızamı yokladım uzunca bu imza ile karşılaştığım gün, yirmi yılın gerisinde.
 E) Hep şakaya almış, alaya vurmuştu; ablasıyla eski kocasının savaşını.

17. I. toplantı
 II. fiyatlar
 III. uyarılar
 IV. senaryo

Bu sözcükler için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) En az üçü büyük ünlü uyumuna uymaz.
 B) Hepsinde geniş yuvarlak ünlü bulunur.
 C) Tümünde küçük ünlü uyumuna uyar.
 D) Hiçbirinde dar ünlü yoktur.
 E) Hepsinde düz-geniş ünlü vardır.

18. Türkçede bir sözcüğün ilk hecesindeki ünlü, yuvarlak ise ondan sonra gelen ünlüler ya düz geniş ya da dar yuvarlak olur.

Aşağıdaki sözcüklerden hangileri, tümüyle bu kurala örnektir?

- A) konik - durgun - orantısız
 B) güçleşmek - fokurdamak - koşucu
 C) kurallar - onarmak - koro
 D) müzik - morarmak - güller
 E) üşengeç - horoz - mükemmel

19. Az sayıda Türkçe sözcük, Türkçe olduğu hâlde zamanla bozularak büyük ünlü uyumuna aykırı duruma düşmüştür.

Buna göre aşağıdaki sözcüklerden hangisi bu durumun dışında kalmıştır?

- A) inanmak B) hangi C) uyanmak
 D) şişman E) kardeş

20. Aşağıdaki sözcük ikililerinden hangileri aynı gerekçeyle büyük ünlü uyumuna uymamıştır?

- A) hanımeli - kestane
 B) limon - mesleктаş
 C) saklıyor - sabahleyin
 D) çekyat - uyurgezer
 E) dükkân - baklagiller

21. Türkçede ekler büyük ünlü uyumu nedeniyle sonlarına geldikleri sözcüklerin son hecelerindeki ünlüden etkilenip ünlülerini değiştirir.

Aşağıdaki sözcüklerden hangileri bu kurala uymuştur?

- A) sabahki, bekliyor, arkadaşı
 B) geliyor, mavimtırak, sabahleyin
 C) akşamleyin, geliyor, okurken
 D) akşamki, yeşilimtırak, geliyor
 E) kedicikler, kitapçıdan, yazacaktı

22. Romantizm sonrası süreçte de sanat yapıtında, duyguların dile getirilmesi, bilinç dışı anlatım olanakları sürekli farklı etkileşimlerle devam etmiştir. Sanatçının bireysel yaratıcılığı yapıtın oluşumunda merkeze oturmuş, sanatçının psikolojisi ve kişiliği yapıtta aranır olmuştur.

Bu parçada hem büyük hem de küçük ünlü uyuamlarına uymayan kaç sözcük kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 4 D) 6 E) 7

A	E	D	C	B	E	B	E	D	E	D	C	C	E	D	B	E	D	D	C	C
22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	1

SES OLAYLARI

- Ses bilgisinin 2. seviyesinde ünlü ve ünsüzlerde görülen ses olayları ile ilgili sorular çözeceğiz.

Püf Noktası

- 2. seviyedeki ses bilgisi sorularını çözmek için ilk olarak ünlü daralmasını bilmelisin. Hatırlarsak: **Ünlü daralması**; “-a, -e” geniş ünlüleriyle biten fiiller (sakla-) “-yor” şimdiki zaman ekini aldıklarında kelimenin sonundaki “-a, -e” (saklıyor>saklıyor) “-ı, -i, -u, -ü” seslerine dönüşür.
- İkinci olarak **ünlü (hece) düşmesini** bilmelisin. İkinci hecesinde “ı, i, u, ü” (akıl) dar ünlülerinden biri bulunan bazı iki heceli sözcüklere, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde sözcüğün ikinci hecesindeki dar ünlü (akıl> akılı) “ı, i, u, ü” düşer. Ayrıca “kahve altı → kahvaltı”, “karında eş → kardeş” sözcüklerindeki gibi iki sözcüğün birleşmesi durumunda görülen ünlü düşmesine de **ünlü aşınması** adı verilir.
- Tek heceli ve ünsüzle biten sözcüklere (bir) “-cık, -cik” küçültme eki getirildiğinde araya sözcüğün aslında olmayan bir ünlünün (biricik) girmesiyle de **ünlü türemesi** olayının gerçekleştiğini bilmelisin.
- “Bene > bana”, “sene > sana” sözcüklerinde **ünlü değişimi** olduğunu da mutlaka bil.
- **Ünsüz sertleşmesi (benzeşmesi)**, ses bilgisinde en çok sorulan olaylardandır. “f, s, t, k, ç, ş, h, p” ünsüzleriyle biten kelimelere gelen ünsüz ek sertleşmektedir, unutma! “Kitap+cı> kitapçı”, “aş+cı>aşçı” “hafif+den>hafiften” gibi.
- “p, ç, t, k” ünsüzlerinin ünlü bir ekle yumuşayarak “b, c, d, g”ye dönüşmesinin **ünsüz yumuşaması** olduğunu aklından çıkarmamalısın.
- **Ulama** ise sevgili arkadaşım, bitişik okumadır. Ünsüzle biten bir sözcüğe ünlüyle başlayan sözcüğün bitişik okunduğunu düşün (Örneğin ünlü oyuncumuz Cüneyt Arkın diye söylediğimiz gibi. Oysa Cüneyt Arkın doğrusu. t’yi a sesine bitiştirip okuyoruz.)!

3. aşamaya geçmek için bu seviyede çözeceğin sorulardan en az 20 doğru cevabın olmalı.

1. Türkçede düz geniş ünlü ----- ile biten fiiller, şimdiki zaman ekini aldıklarında sondaki geniş ünlüler ----- seslerine dönüşür. Bu ses olayına ----- adı verilir.

Bu tanımda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) “-u, -ü”, “-a, -e, -ı, -i”, “ünlü düşmesi”
B) “-a, -e”, “-ı, -i, -u, -ü”, “ünlü daralması”
C) “-o, -ö”, “-u, -ü”, “ünlü türemesi”
D) “-o, -ö”, “-ı, -i”, “ünlü daralması”
E) “-a, -e”, “-ı, -i”, “ünlü düşmesi”
2. Aşağıdaki dizelerin hangisinde bir ses olayı gerçekleşmiştir?
- A) Ah, uzatma sürgünümü benim!
B) Şehir seni saklıyor benden gizli.
C) Belki hazıranda mavi benekli çocuksun.
D) Vurursun başını soğuk duvarlara.
E) Artık demir almak günü gelmişse zamandan.
3. Aşağıdakilerin hangisinde ulama yapılabilir?
- A) farkında - olmak
B) bilgisayar - almak
C) sebepsiz - haykırmak
D) sınav - kâğıtları
E) hastane - doktorları
4. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ünlü daralması olayı vardır?
- A) Neden böyle düşman görünüyorsunuz.
B) Zamanla nasıl da değişiyor insan!
C) Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir, gittikçe artıyor yalnızlığımız.
D) Neden dönüp duruyor havada kuşlar?
E) Epeyce yaklaşmışım duyuyorum, anlatamıyorum.

5. Aşağıdakilerin hangisinde hece düşmesi görülmez?

- A) Eğilip avuçlarına aldığı yaprakları kokladı.
B) Uyku sersemi olduğundan bir anda tanıyamadı.
C) Konağın önünde amaçsızca gezerken buldum kendimi.
D) Doğrunun emrettiklerinden şaşmamak gerekmekteydi.
E) Yazının bulunması insan ilerleyişinin en büyük adımıydı.

6. Aşağıdakilerin hangisinde ünlü düşmesi görülmez?

- A) Yazar romanlarında yalnızca rastlantısal olarak alaycıdır.
B) Erzurum valisinin oğlu olarak İstanbul’da doğmuştur.
C) Son yaz güneşinin ışıklarıyla oynayan söğüt ağaçlarının altındaydılar.
D) Bir anda sol şakağından süzülen terini sildi.
E) Gözlerini, ardından da aklını açtığında ıslak yolu gördü.

7. Türkçede bazı birleşik kelimelerde iki ünlünün yan yana gelmesi durumunda ünlü aşınması meydana gelir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ünlü aşınması olayı gerçekleşmiştir?

- A) Olan biteni aklımdan bir türlü çıkaramıyorum.
B) Sanki bu düşünce beynimde şimşekler çaktırmıştı.
C) Geçen yıl gördüğümüz manzaranın hâlâ büyüsünü yaşıyorduk.
D) Kendine kahvaltılık olarak bir dilim ekmek ve bir bardak çay almıştı.
E) Ne kadar da verimli bir çalışma dönemi geçirmişiz meğer.

8. Aşağıdakilerin hangisinde hece düşmesi görülmez?

- A) Arkadaşlığımız çok eski zamanlara kadar sürer.
- B) Göçebe gibi gelir yine aklımıza eski unutulmuş anılar.
- C) Hayatının yine bir kavşak noktasını sıkıntısız atlattı.
- D) Devrilmek üzere tasarlanmıştı sanki mutfaktaki dolap.
- E) Zihinsel oyunlar oynamanın geliştirici gücü inkâr edilemez.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem ünlü düşmesi hem de ünlü daralması görülmektedir?

- A) Yalnızca bir kişi tahtaya kalkacak, diyordu öğretmeni.
- B) Nasıl olsa sınavı geçmiştim, düşüncesiyle iyiden iyiye rahatlamıştı.
- C) Pazartesi günlerinin yoğunluğu içinde akşam bir anda oluveriyordu.
- D) Kahve içmenin faydaları yanında az da olsa zararının olduğu biliniyordu.
- E) Yanlış tercihe yerleşme ihtimalinin var olduğunu biliyordu.

10. “Yanıldığını kardeşine bir türlü diyemiyordu.”

Bu cümlede görülen ses olayları aşağıdaki cümlelerin hangisinde de görülmektedir?

- A) Bana kalırsa yarın bavulları toplayıp oteli terk edecektim.
- B) Bir sabah geldiğinizde buraları tamamen farklı bulabilirsiniz.
- C) Hayatında bir şeyleri değiştirmek istiyorsan bir şeyleri değiştirmelisin.
- D) Niçin havaların bu kadar sıcak gittiğini anlamıyordu.
- E) Müzik bölümüne girmek için başvuru süresinin başlamasını bekliyordu.

11. Tek heceli ve ünsüzle biten sözcüklere “-cık, -cik” küçültme eki getirildiğinde, araya sözcüğün aslında olmayan bir ünlünün girmesiyle ünlü türemesi olayı oluşur.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ünlü türemesi olan bir sözcük vardır?

- A) Küçücük bir dükkân içinde yıllarını geçirmişlerdi.
- B) Lambayı geçtikten sonra daracık sokakta yürümeye başladı.
- C) Yaşamın kendisi gibi azimli, yılmak bilmeyen bir karakterdi.
- D) Güneş güneybatıdaki yatağına doğru ilerlerken alaca karanlık geliyordu.
- E) Konuşmacının oldukça etkili ve güzel sesini dinlemek dinlendirmişti bizi.

12. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünlü türemesi oluşmamıştır?

- A) Güpegündüz kütüphanenin yolunu tutmuştu.
- B) Sırrını asla kimseye söylemem, demişti.
- C) Arkadaşımın biricik oğlunu görmeye gideceğiz.
- D) Hastalandığını duymuştum ama sapasağlam görünüyor.
- E) Azıcık aşım kaygısız başım, diyordu hep.

13. Aşağıdakilerin hangisinde ünlü türemesi diğerlerinden farklı yolla oluşmuştur?

- A) Her yere gülücükler saçan neşeli mi neşeli biriydi.
- B) Kendini kalabalık ortasında yapayalnız hissediyordu.
- C) Bir anda kuşlar yere düşen simidi çepeçevre sarmıştı.
- D) Şiirin estetiğini bir kenara bırakıp düpedüz okumuştur.
- E) O gün güpegündüz İstanbul'un çeşitli yerlerinde su kesintileri görüldü.

14. Aşağıdaki sözcüklerin hangisinde ünlü aşınması gerçekleşmemiştir?

- A) niçin   B) şimdi   C) bana
D) sütlaç   E) burada

15. Ünsüzle biten fiillere “-yor” şimdiki zaman eki getirilirken “-yor” ekinden önce bir dar ünlü türer.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ünlü türemesi vardır?

- A) Sabahları vadiye çöken siste önünü dahi görmüyordu.
B) Olay sonrası yetkililer suskunluğunu koruyorlardı.
C) Onu bir yerlerden tanıyordum fakat çıkaramıyordum.
D) Başiboş bir fırtına gibi geziyordum ilden ile.
E) Hiç karışmadan sadece olan biteni uzaktan izliyorduk.

16. Türkçenin tarihsel gelişimi sırasında sınırlı birtakım zamirlerde ünlü seslerin değiştiği görülmektedir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde ünlü değişimi vardır?

- A) Etrafta bize, yavaşlayın biraz, diyecek kimseler yoktu.
B) Sorular, haydi başla artık, dercesine bana bakıyordu.
C) Uçakta hostes herkese birtakım hareketler yaptırmıştı.
D) Arabanın önünde durmuş, kımıldamadan beni bekliyordu.
E) Onlar romanı sadece okumakla kalmıyor, resmen yeniden yazıyorlardı.

17. Türkçede sert ünsüz olan ----- ile biten sözcüklerden sonra “c, d, g” ünsüzleriyle başlayan bir ek geldiğinde “c, d, g” yumuşak ünsüzlerinin ----- sert ünsüzlerine dönüşerek ünsüzlerin sertleşmesi ve birbirlerine benzeşmesi olayı oluşur.

Yukarıdaki tanımda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) “p, ç, t, k”, “b, c, d, g”
B) “f, h, s, ş”, “ç, t, k”
C) “p, ç, t, k, f, s, ş, h”, “ç, t, k”
D) “p, ç, t, k”, “ç, t, k”
E) “f, s, t, k, ç, ş, h, p”, “ş, ç, t”

18. Büsbütün unuttum seni eminim.

Maziye karıştı şimdi yeminim.

Yukarıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerde görülen ses olayı, aşağıdaki dizelerin hangisinde görülmektedir?

- A) Bence sen de şimdi herkes gibisin.
B) İçimde acısı var yemişi koparılmış bir dalın.
C) Büyük insanlık, gemide güverte yolcusu.
D) Geçti, istemem gelmeni yokluğunda buldum seni.
E) Öküzler topalları sever çünkü topallar ağır yürürler.

19. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ünsüz yumuşamasına örnek yoktur?

- A) Geniş ovalarda kaybolur kokuları...
B) Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
C) Ardıma bile bakmadan giderim bu diyardan
D) Dağları anlatırdın ve dostluğu oynardın bizle
E) Geçidi atlayınca şaşkırdım sevincimden

20. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde yumuşama gerçekleşmez?

- A) Birkaç ek dışında Türkçede ekler sözcüğe uyum sağlar.
 B) Kurt, köpeklerin atası olarak kabul edilmektedir.
 C) Yer gök görünen her zaman yüreğimde sendin.
 D) Kardeşim tıp okurken kalp üzerine uzmanlaşacakmış.
 E) Borsada işlem gören tüm hisseler dip seviyesine yaklaşmış.

21. Aşağıdakilerin hangisinde ünlü daralması olayı yaşanmıştır?

- A) Kahveyle birlikte lokum isteğimizi soruyordu.
 B) Doktor, yaşayış tarzını değiştirmen gerekir, demişti.
 C) Artık ailece sadece sağlıklı gıdalar tüketiyoruz.
 D) Akşam tüm sessizliğiyle geliyor üstümüze aniden.
 E) Bir nedeni olmalı diye düşünüyordu roman karakteri.

22. Aşağıdakilerin hangisinde dudak ünsüzü benzeşmesine örnek olabilecek bir sözcük vardır?

- A) Hint kamışı da denen bambu, en hızlı gelişen bitki türlerindedir.
 B) Bembeyaz olan yollarda soğuğa aldırış etmeden yürüyorduk.
 C) Gazeteci son olaylarla ilgili bomba gibi bir haber yakalamıştı.
 D) Çarşamba günü döneceğimizi söyleyerek telefonu kapattım.
 E) Nihayet bu yıl Antalya'da adımbaşı turiste rastlıyoruz.

23. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi dudak ünsüzü benzeşmesi kuralına örnek olarak gösterilemez?

- A) En dolambaçlı yolu tercih etmemeye çalışsa da bunu pek başaramazdı.
 B) Bizim sitenin sessizliğini bozan tam bir cümbüş eviydi onlarınkisi.
 C) Hamburger kültürüyle şişmanlayan ülkemizde sağlık sorunları baş gösteriyordu.
 D) Okulun ilk döneminde perşembe günleri nöbet günümüdü.
 E) Ailemin lisede bana tembel dediğini hiç hatırlamıyorum.

24. Birleşik sözcüklerde ve özel isimlerde dudak ünsüzlerinin değişimi kuralı aranmaz.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu duruma örnek olabilecek bir sözcük vardır?

- A) Sınava girecek öğrencilere sakın olmalarını tembih ettik.
 B) Aşçıdan özellikle kadınbudu köfteyi nasıl yaptığını tarif etmesini istedim.
 C) Ablam ketum biriydi, ağzından lafı cımbızla alırdık.
 D) Karanlık sokakta adımbaşı arkasından gelen olup olmadığına bakıyordu.
 E) Onları bomboz bir gökyüzü karşıladı indikleri şehirde.

25. Ünlü türemesi "-cik" ekinin sözcüğe eklenmesinden ya da "m, p, r, s" ön sesli pekiştirmelerden oluşabilmektedir.

Buna göre aşağıdaki sözcüklerin hangisinde ünlü türemesi oluşamaz?

- A)öp B)mavi C)bir
 D)çevre E)gündüz

SES OLAYLARI

- Sevgili Dostum, ses olaylarının Seviye 2 aşamasını 2 bölüme ayırarak konu hakkında her noktaya değinmek istedim. Buraya kadar fena gitmiyoruz değil mi? Seninle beraber daha yolumuz var. Güven bana, yanındayım. Dil bilgisi her gün üstüne birer tuğla koyduğumuz bir duvar gibidir. Aralarda hiç boşluk olmamalı.
- Dil bilgisinin henüz başlarındayız ama seninle birlikte bu çalışmamızı aşama aşama son konuya kadar bu şekilde götüreceğiz. Sakın kitabı bırakma! Başladığın işi mutlaka bitir!
- Bu bölümde de geçen bölümle aynı tarz, öğreten sorularla devam edeceğim.
- Bu sorularda yanlış yapmamaya özen göster. Yanlış yaptığın soruyu mutlaka kes, her zaman görebileceğin bir yere as! Gözlerini doğrulara alıştır.

Dikkat

- Yabancı dillerden dilimize geçen bazı tek heceli sözcüklere ünlüyle başlayan bir ek veya yardımcı eylem (et-, ol-, kıl-, eyle-, buyur- vb.) eklendiğinde çift ünsüz ortaya çıkar. Buna **ünsüz türemesi** adı verilir. Buna dikkat et! “şıkkı, reddetmek, hissetmek” gibi. Bunun yanında “cadde, hissiz” gibi kelimelerde herhangi bir sesin türemediğini görmem bu 2. seviye için önemli, unutma!

Püf Noktası

- İki ünlü arasında kullanılan (su+u> suyu) “n, y, s, ş” **kaynaşma ünsüzlerini** mutlaka diğer seslerden ayırt etmeli, nerelerde kullanıldığının farkına varmalısın.
- Bu seviyeyle “Ses Olayları”nda değinmediğimiz eksik konu kalmayacak. 3. seviyede bunları soracağım.

Seviye 2'nin 2. bölümünden 26 doğrunun altına düşmemelisin. Tümünü doğru yaparsan da hiç fena olmaz. 😊

1. Ben ölürsem akşamüstü ölürüm
Şehre simsiyah bir kar yağar
Yollar kalbimle örtülür
Parmaklarımın arasından
Gecenin geldiğini görürüm
- Yukarıdaki dizelerde kaç tane ünsüz yumuşaması olayı vardır?**

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

2. Akşamüzeri geçmiş yıllarımı hayal
I
ederek gittiğim kasabaya sanki
II

hafiften bir uğultu siner ve yeniden
III IV V

yaşarım o günleri.

Bu cümlede altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz değişimi olmuştur?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

3. Alıntı kelimelerde ünsüz yumuşaması genellikle görülmez.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmayarak yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Sanatı çok köklü olmayan, insanlara göre şekil değiştiren bir topluluktu.
B) Atatürk, cumhuriyetin Türk toplumuna en uygun yönetim şekli olduğunu belirtmiştir.
C) Hukuğun tanımı yapılırken toplumun düzeni üzerinde durulur.
D) Günümüzde bisikleti dünyayı keşif aracı olarak kullananlar artıyor.
E) Kitap fiyatlarında müşterileri özendirici indirimler bekleniyor.

4. **Aşağıdakilerin hangisinde sert ünsüzlerin yumuşaması olayına uymayan bir sözcük kullanılmıştır?**

- A) Bir renk cümbüşü art arda yayıldı etrafımıza.
B) Elinde borç ödediği senet ile kayıt yaptırdı.
C) Öğretmenimiz dersin en önemli yerinde olduğumuzu söyledi.
D) Hakkında açılan dava neticesinde küçük bir ceza almıştı.
E) Avrupa Şampiyonlar Ligi sıralamasında üst sıralara çıkmayı başardık.

5. Yan yana gelen her çift ünsüz, ünsüz türemesi değildir.

Buna göre aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi ünsüz türemesini örneklendirmez?

- A) Eskiden interneti telefon hattı üzerinden kullandık.
B) Satranç turnuvasında hakkiyla birinciliği almıştı.
C) Bu mesleğin sırrını kolundaki saatin akrep ve yelkovanı anlatır, dedi.
D) Güneş, elektrik üretimi için çok ciddi bir kaynak olarak görülmeye başlandı.
E) Affettiğini söylemek için çabalasa da gururu bunu engelliyordu.

6. Yardımcı eylemle birleşme sırasında ünsüz türemişse mutlaka iki sözcük bitişik yazılır.

Aşağıdakilerin hangisinde bu kurala uyulmaktan kaynaklanan bir yazım yanlışı vardır?

- A) Son zamanlarda bir hâl oldu arkadaşlarıma.
B) Başvurumuzu red ettiklerine dair yazı aldık.
C) Dışarı sır vermiyordu ama üzüntüden de eriyordu.
D) Mutlu ve başarılı, kendine güvenmeyi hak eden biriydi.
E) Yanlış yerde bulunduğundan zan altında kalmıştı.